

המוסד לביטוח לאומי

National Insurance Institute

תיאור פעילות המוסד לביטוח לאומי דוח מנהלה, לתקופה ינואר - דצמבר 2017

א. תיאור כללי

דוח המנהלה ליום 31 בדצמבר 2017, סוקר את השינויים העיקריים בפעילות המוסד לביטוח לאומי (להלן – "המוסד") בחודשים ינואר - דצמבר, 2017. דוח המנהלה הינו חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים על כל חלקיו, ויש לקרוא את הדוחות הכספיים כמקשה אחת.

המוסד הוא תאגיד כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית. המוסד הוקם בשנת 1954 ומעניק מאז הטבות וביטוח סוציאלי לתושבי מדינת ישראל על פי "חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995" (להלן - החוק).

בחוק הביטוח הלאומי מעוגנות תכניות לביטוח אזרח ותיק ושארים, אימהות, ילדים, נפגעי עבודה, נכות כללית, סיעוד, אבטלה, פשיטת רגל ופרוק תאגיד. לבד מגמלאות בכסף מעניק המוסד שירותי שיקום והכשרה מקצועית לנכים, לאלמנות ולנפגעי איבה, שרותי סיעוד ושירותי ייעוץ לקשישים.

המוסד מופקד גם על ביצוע חוקים נוספים והסכמים בתחום הביטוח הסוציאלי, אחד המשמעותיים בהם הוא חוק הבטחת הכנסה שנועד להגן על כל משפחה בישראל מפני אובדן הכנסה ולהבטיח קיום בסיסי לאוכלוסיות נזקקות. כמו כן במקרים בהם בחרה המדינה לתגמל אוכלוסיות מסוימות למרות שלא צברו זכויות ביטוחיות, המוסד מהווה צינור להעברת כסף זה - תשלום קצבה לא ביטוחית (קצבה הממונת על ידי הממשלה).

ב-1 בינואר 1995 נכנס לתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי (להלן – "חוק הבריאות"). על פי סעיף 15 לחוק הבריאות גובה המוסד מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי מהעובדים השכירים והלא שכירים, ובנוסף ממקבלי הגמלאות גובה המוסד את דמי ביטוח הבריאות ישירות מהקצבה. כמו כן, על פי סעיף 13(א)(5) לחוק הבריאות מימון עלות השלמת סל הבריאות לקופות החולים מושלם מתקציב המדינה, כפי שנקבע מידי שנה בחוק התקציב. הכספים כאמור מועברים משרד הבריאות למוסד. המוסד מחלק את כספי דמי ביטוח הבריאות שגבה יחד עם כספי השלמת הסל לקופות החולים על פי נוסחת הקפיטציה שנקבעה בחוק הבריאות.

ב. סביבה עסקית

המוסד כפוף להוראות חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995, והתקנות שהותקנו על פיו.

ג. תוצאות הפעילות:

תמצית דוחות על הביצוע הכספי (במיליוני ש"ח):

<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>הכנסות</u>
			<u>הכנסות מעסקאות שאינן חליפין:</u>
42,433	43,860	46,972	הכנסות מדמי ביטוח
19,735	23,272	27,049	הכנסות מהעברות
62,168	67,132	74,021	
			<u>הכנסות מעסקאות חליפין:</u>
6,179	8,412	16,324	הכנסות מימון
526	802	989	הכנסות אחרות
6,705	9,214	17,313	
68,873	76,346	91,334	<u>סך הכל הכנסות</u>
			<u>הוצאות</u>
62,963	64,758	70,555	גמלאות ותשלומים אחרים (כולל תמיכות)
33,694	* 91,362	55,704	גידול בקרנות הביטוח
1,243	1,556	1,742	שכר ואחרות
97,900	157,676	128,002	<u>סך הכל הוצאות</u>
(29,027)	* (81,330)	(36,667)	<u>גרעון נטו לשנה</u>

* הוצג מחדש, ראה ביאור יח לדוחות הכספיים.

הכנסות מדמי ביטוח:

הרכב הכנסות מדמי ביטוח (במיליוני ש"ח):

2016	2017	דמי ביטוח מעסיקים
37,261	40,299	הכנסות דמי ביטוח ממעסיקים
2,641	2,795	שיפוי אוצר
39,902	43,094	
(213)	(214)	גידול בהפרשה לחובות מסופקים
39,689	42,880	סה"כ דמי ביטוח מעסיקים
2016	2017	דמי ביטוח לא שכירים
3,926	3,986	הכנסות דמי ביטוח מלא שכירים
211	212	שיפוי אוצר
4,137	4,198	
34	(106)	שינוי בהפרשה לחובות מסופקים
4,171	4,092	סה"כ דמי ביטוח מלא שכירים
43,860	46,972	סה"כ הכנסות מדמי ביטוח

הכנסות המוסד מדמי ביטוח ממעסיקים ומלא שכירים (כולל שיפוי האוצר) בשנת 2017 הסתכמו ב- 46,972 מיליוני ש"ח לעומת 43,860 מיליוני ש"ח בשנת 2016. סך הכל גידול נטו של 7.1% (גידול בהכנסות דמי ביטוח מעסיקים וקיטון מדמי ביטוח מלא שכירים).

דמי ביטוח ממעסיקים:

שיעור הגידול בהכנסות דמי הביטוח ממעסיקים עמד על 8.1%, בין שנת 2016 לשנת 2017. עיקר השינוי נבע מהסיבות הבאות:

- גידול כולל של כ-5.9% בנפח השכר החייב בדמי ביטוח של המועסקים, המבטא גידול הן במספר המועסקים והן ברמת השכר.
- הקטנת הכנסות מקביעות בשנת 2016 בהיקף של כ-700 מיליוני ₪ (כ-1.7% מדמי הביטוח).

דמי ביטוח מלא שכירים:

הקיטון בהכנסות מלא שכירים בשיעור של 1.9% בשנת 2017 לעומת שנת 2016, נבע מגידול בהפרשה לחובות מסופקים של כ-106 מיליוני ש"ח בשנת 2017 לעומת קיטון של 34 מיליוני ש"ח בהפרשה לחובות מסופקים בשנה המקבילה.

התפלגות הכנסות דמי ביטוח לענפי הביטוח השונים (במיליוני ש"ח):

2016	2017	דמי ביטוח מעסיקים
16,110	17,390	אזרח ותיק ושארים
6,926	7,445	ילדים
5,892	6,370	נכות כללית
4,842	5,255	נפגעי עבודה
3,505	3,803	אמהות
977	1,060	אבטלה
845	918	סיעוד
377	408	נפגעי תאונות
203	218	פשיטת רגל
<u>12</u>	<u>13</u>	הענקות מטעמי צדק
39,689	42,880	סה"כ

2016	2017	דמי ביטוח מלא שכירים
1,944	1,912	אזרח ותיק ושארים
877	864	ילדים
679	668	נכות כללית
316	304	אמהות
241	235	נפגעי עבודה
75	72	סיעוד
38	36	נפגעי תאונות
<u>1</u>	<u>1</u>	הענקות מטעמי צדק
4,171	4,092	סה"כ

הכנסות מהעברות - הכנסות מהשתתפות תקציב המדינה מכוח סעיף 32 לחוק:
 התפלגות הכנסות מהעברות לענפי הביטוח השונים (במיליוני ₪):

ענף	2017	2016
אזרח ותיק ושארים	9,383	7,787
נכות כללית	3,545	2,856
סיעוד	722	558
אימהות	6,228	5,376
ילדים	2,836	3,289
הענקות מטעמי צדק	8	12
פשיטת רגל	638	499
אבטלה	1,918	1,501
תאונות	708	557
נכות מעבודה	1,064	837
סה"כ	27,049	23,272

ההכנסות מתקציב המדינה הסתכמו בשנת 2017 ב- 27,049 מיליוני ש"ח לעומת 23,272 מיליוני ש"ח בשנת 2016, גידול של כ- 16.2%. הגידול נובע הן מהגדלת שיעור ההקצבה האחיד מ- 45.1% בשנת 2016 ל- 50.58% בשנת 2017 והן מגידול בהיקף תקבולי דמי הביטוח הלאומי בשיעור של כ- 5.5% המהווים בסיס להקצבה זו. בנוגע לאופן חישוב הכנסות מתקציב המדינה לפי סעיף 32 לחוק, ראה פירוט בבאור 2יג(ב) לדוחות הכספיים.

הכנסות מימון –

הכנסות המימון של המוסד לשנת 2017 הסתכמו בכ- 16,324 מיליוני ש"ח לעומת 8,412 מיליוני ש"ח בשנת 2016 גידול של 94%, הגידול בהכנסות נובע משתי סיבות עיקריות:

- בשנת 2017 נרשמה עלייה במדד המחירים לצרכן בשיעור של 0.4%, לעומת ירידה של 0.2% בשנת 2016. שינוי זה גרם לגידול בהכנסות המוסד בהפרשי הצמדה על השקעותיו באיגרות חוב.
- גידול בשערוך והתאמת איגרות החוב לשווי הוגן כתוצאה מהשפעת התאמה לשווי הוגן בהתבסס על וקטור ריביות Zero Coupon בין השנים.

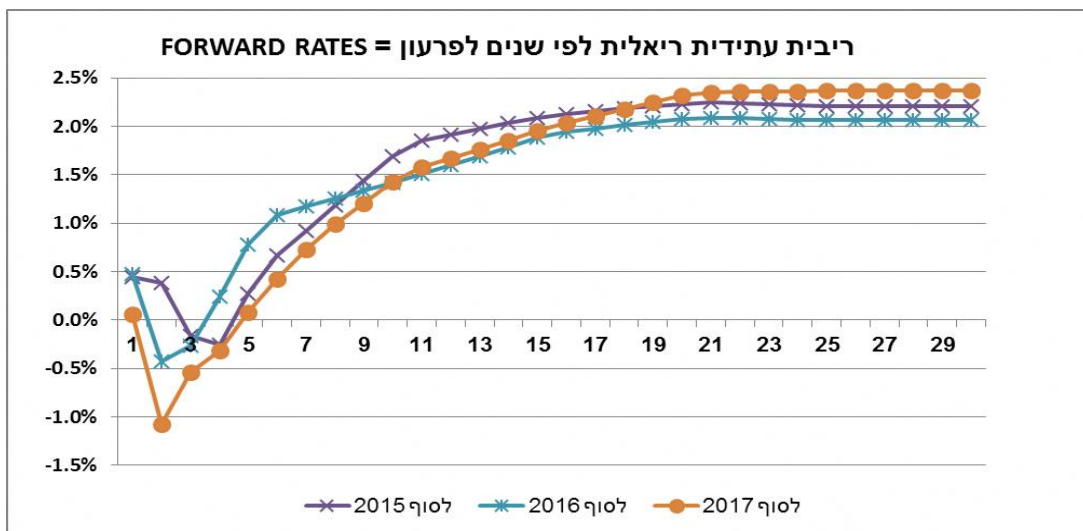
שווי הוגן והשימוש בוקטור ריביות -

המודל אשר יושם לצורך הערכת השווי ההוגן של איגרות החוב הינו מודל היוון תזרימי המזומנים בהתחשב בוקטור ריביות.

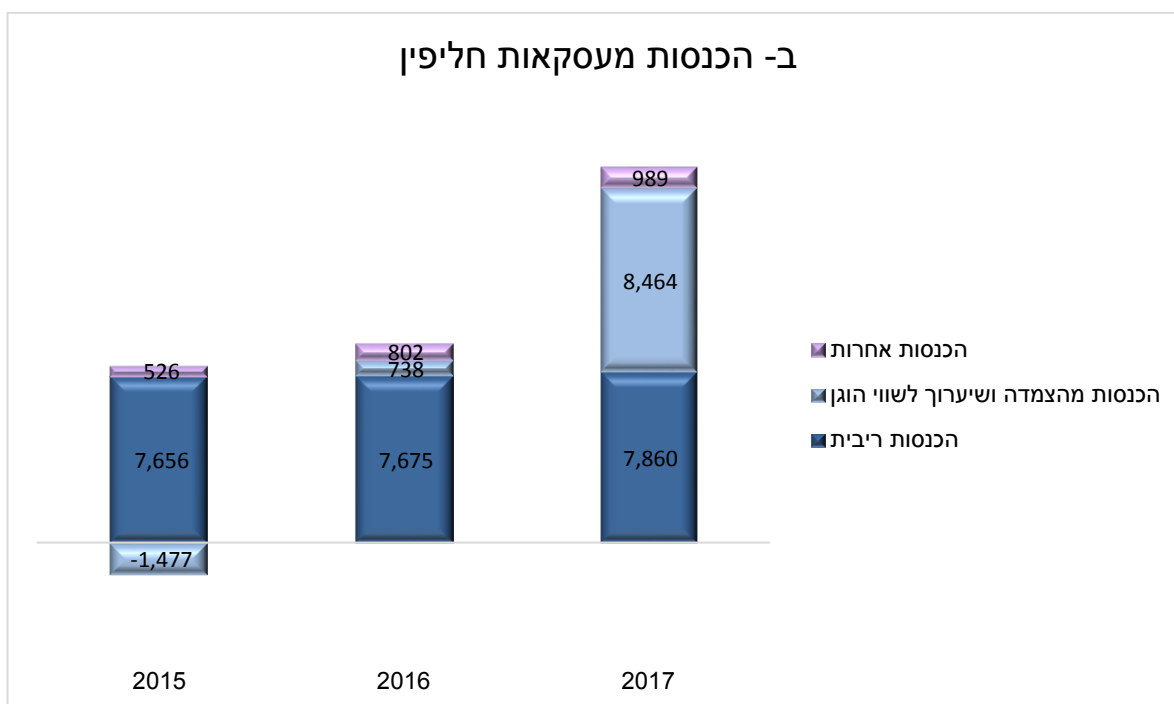
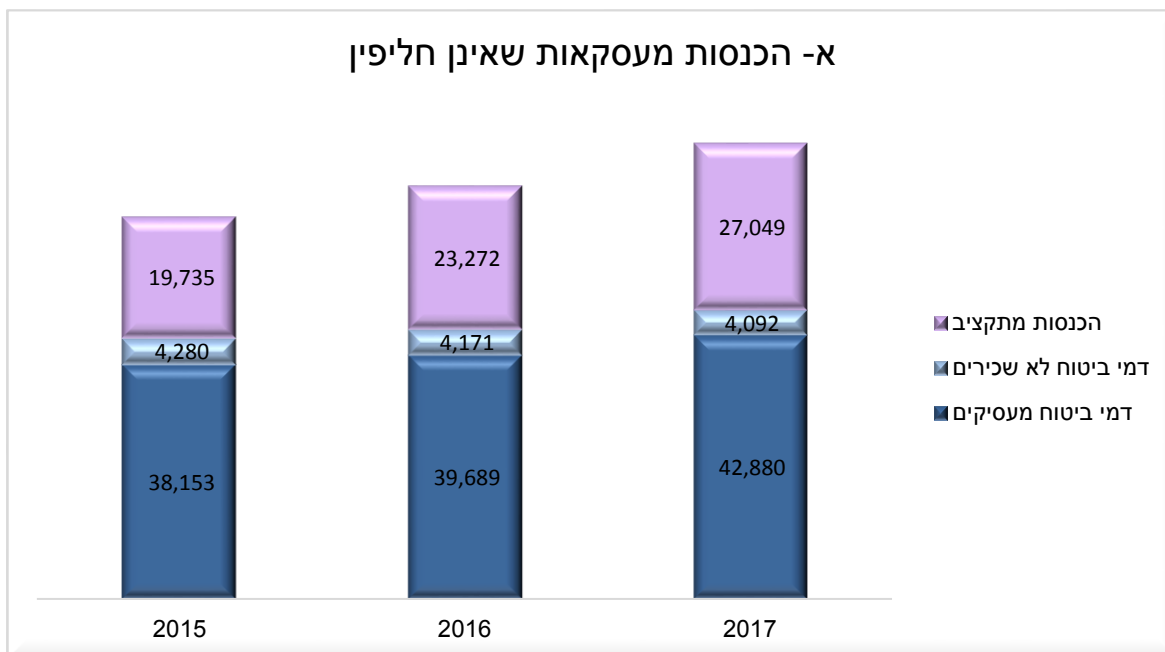
וקטור הריביות שהמוסד משתמש בו מבוסס על חישוב המתקבל מידי שנה מחברת "מרווח הוגן". גוף זה מחשב את עקום הריבית לצורך חישובי השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות הבלתי סחירים הכוללים את השקעות המוסד באגרות החוב של ממשלת ישראל, את ההתחייבויות בגין קרנות הביטוח ואת ההתחייבויות בגין זכויות עובדים בגין פנסייה תקציבית.

וקטור הריביות בשנת 2017 השפיע על שיערוך איגרות החוב בסכום של כ- 8 מיליארד ש"ח לעומת השפעת שיערוך איגרות החוב של וקטור 2016 בסכום של 1.2 מיליארד ש"ח. השינוי בהשפעה של סכום השיערוך בין השנים נגרם כתוצאה מירידה בתחזית של ריביות העקום בין נתוני וקטור 2016 ל- 2017.

להלן גרף אשר מתאר את התנהגות עקום הריביות לשנים 2015-2017:

תרשים א - הכנסות מעסקאות שאינן חליפין (במיליוני ש"ח)

גמלאות ותשלומים אחרים:

פרוט הוצאות הגמלאות לפי ענפים (במיליוני ש"ח):

גידול (קיטון) ב- %	2016	2017	
5.2	25,583	26,925	אזרח ותיק ושארים
7	12,713	13,604	נכות כללית
10	6,775	7,454	אמהות
8.9	5,855	6,374	סיעוד
35.1	5,792	7,825	ילדים
10.2	4,571	5,036	נפגעי עבודה
1	3,087	3,117	אבטלה
(50.6)	330	163	פשיטת רגל
12.1	33	37	נפגעי תאונות
5.3	19	20	הענקות מטעמי צדק
8.9	64,758	70,555	סה"כ

להלן מספר מקבלי גמלאות בענפים עיקריים*:

גידול (קיטון) ב- %	2016	2017	
3.7	932,000	966,300	אזרח ותיק ושארים
4.4	387,300	404,500	נכות כללית
2.3	128,000	131,000	אמהות
2.2	163,400	167,000	סיעוד
1.9	2,788,000	2,840,000	ילדים
4.8	53,470	56,050	נפגעי עבודה
(2.8)	65,000	63,200	אבטלה

* נלקח מתוך הצעת תקציב לשנת 2018, הכולל נתוני ביצוע לשנת 2017 המבוסס על נתוני ביצוע של 2017.

הוצאות גמלאות כוללות תשלומים על פי החוק בלבד ואינן כוללות גמלאות הממומנות על ידי אוצר המדינה על פי סעיף 9 לחוק ועל פי חוקים והסכמים אחרים. תשלומים אחרים מתייחסים בעיקר לתשלומים בעין ותשלומים אחרים על פי חוק הכוללים: הוצאות בגין שיקום, סיוע משפטי, דמי קבורה, הוצאות ריפוי נפגעי עבודה, תשלומים לספקי סיעוד וכדומה.

הוצאות גמלאות בשנת 2017 הסתכמו ב- 70,555 מיליוני ש"ח לעומת 64,758 מיליוני ש"ח בשנת 2016. עלייה של 8.9%.

השינוי בהוצאות הגמלאות נבע בעיקר מהסיבות הבאות:

(1) גידול במספר מקבלי הגמלאות בשנת 2017 לעומת שנת 2016.

(2) השפעת שינויי חקיקה על גמלאות המוסד:

- אזרח ותיק ושארים - החלת הפעימה הראשונה של תוספת ותק בקצבת אזרח ותיק ושארים (תשלום תוספת ותק בשיעור של 2% עבור כל שנת ביטוח שמעל 9 שנות הביטוח הראשונות).
- גמלת נכות כללית- הגידול בהוצאות הגמלה נובע משינויים במבנה קצבת הנכות הכללית לצורך שיפור מצבם הכלכלי של מקבלי הקצבה, להגברת עידוד היציאה לעבודה בקרב אנשים עם מוגבלויות ולפישוט הוראות החוק ומנגנוני מבחני ההכנסה הקבועים כיום.
- גמלת אמהות- הגידול נובע משינויי חקיקה כדלהלן:
 - א. הוארכה תקופת חופשת הלידה מ 14 שבועות ל 15 שבועות החל מ 1/2017
 - ב. אופן חישוב דמי הלידה לעצמאיות שונה כך שהוא נקבע לפי הכנסות ברבע השנה בה ילדה, או ההכנסות ברבע השנה שקדמה ללידתה כגבוהה מביניהם. לשכירות שונה כך שהוא נקבע לפי ממוצע ההכנסות ב- 3 חודשים, או ממוצע ההכנסות בשישה חודשים לפי הגבוהה מביניהם.
- גמלת ילדים- הגידול נובע בעקבות הגדלת קצבת הילדים והפעלת החיסכון ארוך הטווח בענף ילדים החל מינואר 2017.
- גידול בגמלת סיעוד בעקבות העלאת שכר המינימום המהווה מרכיב משמעותי בשכר המטפלות העובדות בחברות הסיעוד מ-4,825 ש"ח ל-5,000 ש"ח החל מחודש 1/2017.

• גידול בקרנות הביטוח:

להלן פרוט עדכון קרנות הביטוח לפי ענפים (במיליוני ש"ח):

גידול ב- %	2016	2017	
(100.3)	* 69,629	(238)	אזרח ותיק ושארים
380.8	9,495	45,651	נכות כללית
(11.4)	4,210	3,728	נפגעי עבודה
(55.6)	8,027	6,563	סיעוד
(43.6)	91,361	55,704	סה"כ

*הצגה מחדש - הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016 תואמו בדרך של הצגה מחדש על מנת לשקף בהם למפרע תיקון רישום יתרת קרנות הביטוח. ההצגה מחדש מבטאת קיטון ביתרת קרנות הביטוח (קרן ביטוח אזרח ותיק ושארים) בסכום של 9,030 מיליוני ש"ח. - ראה ביאור יח' לדוחות הכספיים.

הסיבות העיקריות שגרמו לגידול בקרנות הביטוח הינן:

- **שינויים דמוגרפיים ואחרים - גידול של כ-76 מיליארדי ש"ח בגין מקבלי קצבה חדשים מצד אחד, וקיטון של כ-43 מיליארדי ש"ח בגין תשלומי קצבאות בשנת 2017.** סך הכל גידול נטו של כ-33 מיליארדי ש"ח.
- **ריבית ההיוון -** שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריבית של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon). השינוי בוקטור הריביות בין שנת 2017 לבין שנת 2016 גרם לגידול של 19 מיליארדי ש"ח ביתרת קרנות הביטוח.
- **שינוי לוחות התמורה -** בענף אזרח ותיק ושארים ובתת ענף תלויים של ענף נפגעי עבודה - נעשה שימוש בשיעורי התמורה שהיו את הבסיס ל"חלופה הבינונית" מתוך שלוש החלופות "בתחזית אוכלוסיית ישראל עד שנת 2065" שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) במאי 2017 (להלן "התחזית החדשה"). שיעורי תמורה אלו כוללים שיפורים עתידיים בתוחלת החיים. לצורך חישוב קרנות הביטוח בענפים הנ"ל בדו"ח הכספי לשנת 2016 נעשה שימוש בשיעורי תמורה שנגזרו מ"החלופה הבינונית" בפרסום של הלמ"ס "תחזיות אוכלוסייה לישראל לטווח ארוך: 2009-2059" ממרץ 2012 (להלן "התחזית הקודמת"). שיעורי תמורה בתחזית החדשה גבוהים במידה משיעורי תמורה בתחזית הקודמת בפרט לגבי נשים. כמו כן, המעבר לבסיס של התחזית החדשה הביא לקיטון בקרן ביטוח אזרח ותיק ושארים של כ-33 מיליארדי ש"ח.

• עיקרי השפעות החקיקה אשר הביאו לגידול בקרנות הביטוח:

(1) קצבאות נכים (תיקון מספר 200 לחוק המל"ל)

קרן הביטוח בענף נכות כללית חושבה לפי החקיקה החדשה בגין קצבאות נכים שנכנסה לתוקף ביום 1 במרס 2018. החקיקה הגדילה את קצבאות נכות כללית בצורה מהותית והביאה לגידול בקרן ביטוח של כ- 35 מיליארד ש"ח (כ-23% ביחס לקרן ההתחלתית).

(2) רפורמה בסיעוד -

על פי חוק ההסדרים 2019, נקבעו 6 רמות סיעוד במקום 3 הרמות היום. הרפורמה תחול ב-3 פעימות (נובמבר 2018, ינואר 2020 וינואר 2021) וצפויה להגדיל גמלאות סיעוד לזכאים ותיקים. זכאים ותיקים פירושו, זכאים שהצטרפו למערכת סיעוד לפני כניסת הרפורמה לתוקף, דהיינו שהצטרפו לפני נובמבר 2018. קרן הביטוח בענף סיעוד חושבה על פי הערכה של מינהל המחקר במוסד לביטוח לאומי באשר לעלות תוספת גמלאות סיעוד לזכאים ותיקים בכל פעימה ופעימה. סעיף זה בחוק ההסדרים הביא לגידול בקרן ביטוח סיעוד של כ- 3 מיליארד ש"ח (כ-10% ביחס לקרן ההתחלתית).

שכר עבודה והוצאות כלליות -

הוצאות שכר עבודה והוצאות כלליות מוצגות בניכוי חלקם היחסי של האוצר וקופות החולים, הניכוי מבוצע בהתאם לחוקים שונים בדבר מתן גמלאות ומביצוע חוק בריאות ממלכתי, התשנ"ד - 1994.

הוצאות שכר עבודה ונלוות כוללות הוצאות בגין שכר שוטף ועדכון ההפרשה לזכויות עובדים בגין פרישה.

פרוט שכר עבודה ונלוות (במיליוני ש"ח):

גידול (קיטון) ב- %	2016	2017	
6.5	1,062	1,131	שכר ונלוות
26.6	289	367	עדכון הפרשה לזכויות עובדים בגין פרישה
10.8	1,351	1,498	
-	(295)	(295)	בניכוי - השתתפות גורמי חוץ
13.9	1,056	1,203	סה"כ שכר ונלוות

בשנת 2017 חל גידול בהוצאות שכר ונלוות בשיעור של כ-6.5%. ההסבר לגידול נובע מהסיבות הבאות:

- גידול של כ-5% במספר העובדים כתוצאה מקליטת כ-150 עובדי מחשוב ותקשורת שעבדו עפ"י הסכם של החשב הכללי ושהועברו למשרות תקן במינהל תמ"מ של המוסד לביטוח לאומי.
- גידול בשכר העובדים כתוצאה מיישום הסכם שכר של המגזר הציבורי שנחתם בשנת 2015 על פיו, בחודש יולי 2016 שולמה הפעימה הראשונה בשיעור של 1% ובחודש מרץ 2017 שולמה הפעימה השנייה בשיעור של 1.75%.

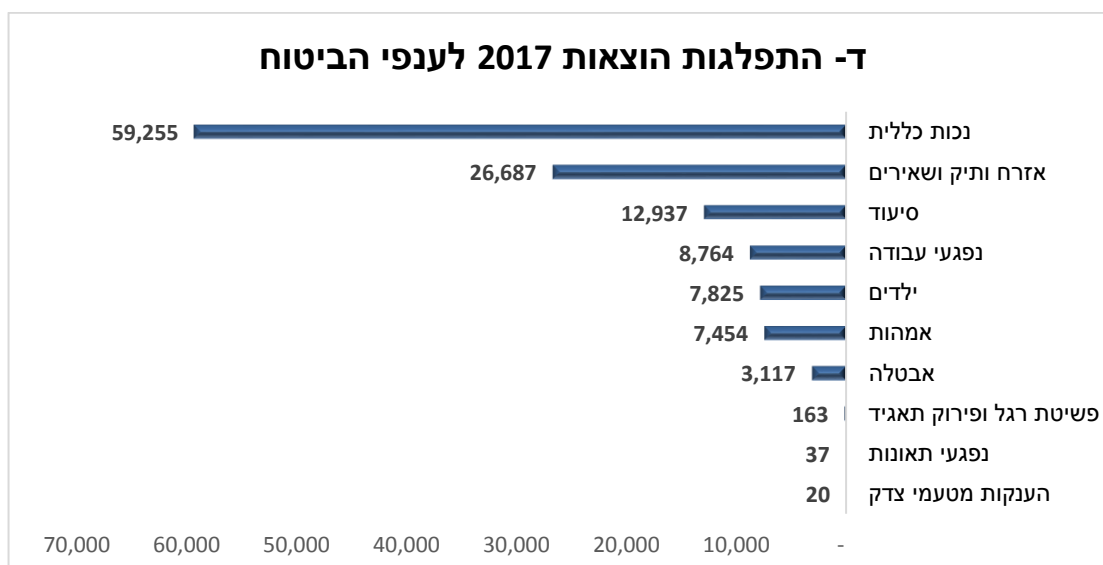
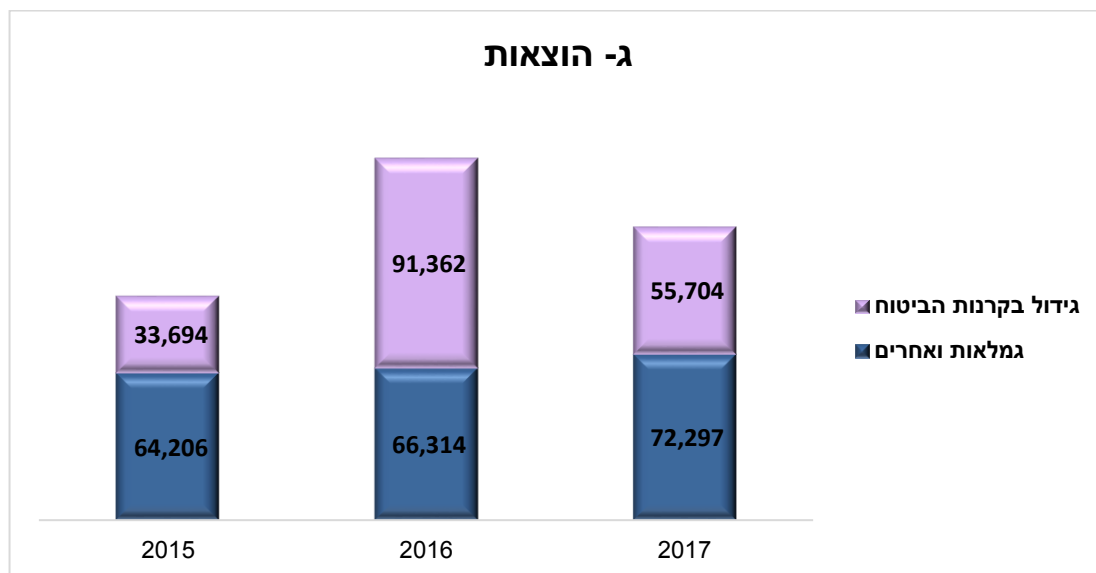
הוצאות הנהלה וכלליות:

הוצאות הנהלה וכלליות הסתכמו ב-539 מיליוני ש"ח בשנת 2017 (הוצאות בסך של 671 מיליוני ש"ח בניכוי 132 מיליוני ש"ח השתתפות גורמי חוץ). בשנת 2016 סך ההוצאה הסתכמה בכ-500 מיליוני ש"ח (הוצאות בסך של 640 מיליוני ש"ח בניכוי 140 מיליוני ש"ח השתתפות גורמי חוץ).

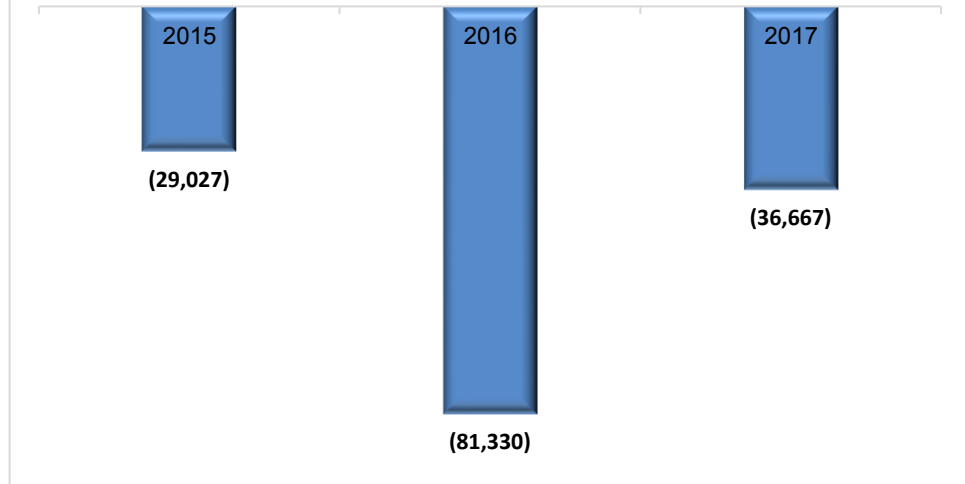
תרשים ג - הוצאות (במיליוני ש"ח)

תרשים ד - התפלגות הוצאות 2017 בין ענפי הביטוח (במיליוני ש"ח)

תרשים ה- גרעון נטו לשנה (במיליוני ש"ח)

ה-גרעון נטו לשנה

ד. מצב כספי

תמצית דוחות על המצב הכספי (במיליוני ש"ח):

<u>2016</u>	<u>2017</u>	
		<u>נכסים שוטפים:</u>
5,039	5,176	חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין - דמי ביטוח
19,885	20,231	חלות שוטפת - איגרות חוב של ממשלת ישראל
925	992	חובות הציבור
686	852	נכסים שוטפים אחרים
26,535	27,252	
		<u>נכסים שאינם שוטפים:</u>
223,814	241,359	איגרות חוב של ממשלת ישראל
1,198	1,200	ממשלת ישראל
1,160	798	ממשלת ישראל - בגין סכום החיסכון בענף ילדים
1,529	1,625	נכסים אחרים
227,701	244,982	
		<u>סך הכל נכסים</u>
254,236	272,234	
		<u>התחייבויות שוטפות</u>
7,176	6,158	
		<u>התחייבויות שאינן שוטפות:</u>
5,892	6,262	התחייבויות בגין זכויות עובדים
*643,172	698,876	קרנות הביטוח
1,100	750	התחייבות בגין חסכון ארוך טווח בענף ילדים
259	218	התחייבויות אחרות
650,423	706,106	
		<u>גרעון בהון</u>
*(403,363)	(440,030)	
		<u>סך הכל התחייבויות וגרעון בהון</u>
254,236	272,234	

*הוצג מחדש, ראה ביאור יח' לדוחות הכספיים.

סך יתרת המאזן ליום 31.12.2017 מסתכם ב- 272,234 מיליוני ש"ח לעומת 254,236 מיליוני ש"ח ליום 31.12.2016.

הנכסים השוטפים ליום 31.12.2017 הסתכמו ב- 27,252 מיליוני ש"ח ומהווים כ- 10% מסך המאזן. הנכסים השוטפים ליום 31.12.2016 הסתכמו ב- 26,535 מיליוני ש"ח והיוו כ- 10.5% מסך המאזן באותו מועד.

ההתחייבויות השוטפות ליום 31.12.2017 הסתכמו ב- 6,158 מיליוני ש"ח ומהוות כ- 2.7% מסך המאזן, לעומת ההתחייבויות השוטפות ליום 31.12.2016 אשר הסתכמו ב- 7,176 מיליוני ש"ח והיוו כ- 2.8% מסך המאזן באותו מועד.

ליום 31.12.2017 למוסד הון חוזר חיובי בסך 21,094 מיליוני ש"ח לעומת 19,359 מיליוני ש"ח ב- 31.12.2016. היחס השוטף של המוסד ליום 31.12.2017 הוא 4.4 לעומת 3.7 ליום 31.12.2016. הגידול בהון החוזר נובע בעיקר מקיטון בהתחייבות המוסד בגין סכום החיסכון בענף ילדים בסכום של 1,250 מיליוני ש"ח.

נכסים שאינם שוטפים ליום 31.12.2017 הסתכמו ב- 244,982 מיליוני ש"ח ומהווים כ- 90% מסך המאזן, לעומת נכסים שאינם שוטפים ליום 31.12.2016 אשר הסתכמו ב- 227,701 מיליוני ש"ח והיוו גם הם כ- 90% מסך המאזן באותו מועד. נכסים שאינם שוטפים כוללים בעיקר את יתרת השקעות המוסד באיגרות חוב של ממשלת ישראל, המוסד משקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות, המונפקות עבורו על ידי ממשלת ישראל (ראה גם באור 9 לדוחות הכספיים).

התחייבויות שאינן שוטפות ליום 31.12.2017 הסתכמו ב- 706,106 מיליוני ש"ח ומהוות כ- 259% מסך המאזן, לעומת התחייבויות שאינן שוטפות ליום 31.12.2016 אשר הסתכמו ב- 650,423 מיליוני ש"ח והיוו כ- 256% מסך המאזן באותו מועד. עיקר הגידול בהתחייבויות שאינן שוטפות נובע מהגידול בקרנות הביטוח.

הגרעון בהון ליום 31.12.2017 הסתכם ב- 440,030 מיליוני ש"ח לעומת 403,363 מיליוני ש"ח ביום 31.12.2016. השינוי בגרעון בהון נובע בעיקר מהגידול בקרנות הביטוח.

חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין, דמי ביטוח -

1. יתרת החייבים עומדת ע"ס 5,176 מיליוני ₪ ליום 31.12.17 לעומת 5,039 מיליוני ₪ ליום 31.12.16, יתרת החוב כולל הכנסות לקבל של דמי ביטוח לאומי בגין חודש דצמבר בסך של כ- 3,000 מיליוני ₪ שנגבו ב 15 לחודש ינואר, ואינה כוללת חובות דמי ביטוח לאומי ממעסיקים לא פעילים בסך של 4.3 מיליארד ש"ח אשר הופרשו במלואם לחובות מסופקים (יתרה שנה קודמת - 4.1 מיליארד ש"ח). חובות אלו הינם חובות שנצברו במשך שנים וסיכויי הגבייה בגינם הינם קלושים.

2. ניהול חובות דמי ביטוח מעסיקים וגמלאות -

בחודש אוגוסט 2014 פורסם תיקון לחוק לפיו תחול התיישנות על גביית חובות על ידי המוסד, באופן שיהיה ניתן לדרוש תשלום חוב דמי ביטוח תוך 7 שנים לכל היותר מהמועד לתשלום. תחולת התיקון הינה החל מיום 1 בינואר 2015 והוא יחול על תשלום דמי ביטוח שהמועד לתשלום הינו מאותו מועד ואילך וגם על דמי ביטוח שבמועד התחילה טרם חלפו 7 שנים מהמועד לתשלום. על פי התיקון, חובות שנוצרו משנת 1999 ואילך, ההתיישנות לא תחול ובלבד שהמוסד ישלח לחייבים דרישה לתשלום עד ליום 30 ביוני 2016. לפירוט נוסף ראה ביאור 4 בדוח הכספי.

3. חובת דיווח חצי שנתי למעסיקים -

בחוק ההסדרים לשנים 2015-2016 תוקן סעיף 355 לחוק הביטוח הלאומי בדבר חובת דיווח מעסיקים. הסעיף קובע כי מעסיק או משלם פנסיה מוקדמת למי שבעדו הוא חייב בדמי ביטוח לאומי, ידווח באופן מקוון דוח מפורט לפי מקבלים על שכר עבודה והניכויים שבוצעו. הדיווח יתבצע אחת לחצי שנה כדלהלן:
לפני תיקון זה, הדיווחים השנתיים (טפסי 126) התקבלו ממס הכנסה וזאת לאחר מספר חודשים מקליטתם. תיקון החוק נועד הן לאפשר קבלת קבצים ישירות מהמעסיקים והן על מנת לצמצם את פערי הזמנים של דיווחי המעסיקים. דיווחים על העסקת או אי-העסקת עובדים באופן תדיר, יהווה כלי נוסף אשר ימנע צבירת חובות למעסיקים וואו למבוטחים.

4. העמקת גבייה -

4.1 הרמת מסך - בעקבות חוק ההסדרים לשנים 2017-2018, החל מה-1.1.2017 ניתן יהיה 'להרים את מסך ההתאגדות' ולהעביר חובות של בעלי חברה אחת שהעבירה פעילותה לחברה אחרת שיש לה אותם בעלי שליטה, לפי התנאים הקבועים בחוק.
4.2 ערבות - חוק ההסדרים לשנים 2017-2018 קובע, כי בעת הסדר חובות, ניתן יהיה לדרוש ערבות מבעל שליטה להסדר חוב של חברה שבבעלותו, אותה ניתן יהיה לממש דרך פקודת המיסים והגבייה.

חייבים בגין פיצוי מצד שלישי - חובות הציבור כוללים חייבים בגין פיצוי מצד שלישי שהסתכמו ליום 31 בדצמבר 2017 בסך של 598 מיליוני ש"ח לעומת 502 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

בהתאם לסעיף 328 לחוק, במקרה בו שילם המוסד למבוטח גמלה, בעילה המהווה עילה גם לחייב צד שלישי לשלם פיצויים לאותו זכאי, רשאי המוסד לתבוע מאותו צד שלישי פיצוי על הגמלה ששילם ושהוא עתיד לשלם.

השקעה באיגרות חוב של ממשלת ישראל -

המוסד משקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו על ידי ממשלת ישראל. האיגרות המונפקות הן משני סוגים וההשקעה מתחלקת באופן שווה בין שני הסוגים להלן תנאי אגרות החוב:

- איגרות חוב מסוג "עיבל": איגרת ל-20 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן בשיעור שנתי של 5.5%, המשולמת אחת לשישה חודשים, כאשר מדד הבסיס הוא המדד אשר פורסם בחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה התשיעית.

- איגרות חוב בריבית משתנה: איגרת ל-17 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן כאשר מדד הבסיס הוא המדד המתייחס לחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה השישית. הריבית על איגרת זו נקבעת על פי מועד ההנפקה בשיטה שהוסכמה עם משרד האוצר והיא מותאמת לריבית על איגרות חוב, המונפקות על ידי הממשלה באותו חודש. שיעור הריבית הממוצעת לשנת 2017 הינו 0.54% (שנה קודמת 0.41%).

החל משנת 2009 איגרות החוב מוצגות לפי שיטת השווי ההוגן. המודל שיושם לצורך הערכת השווי ההוגן הוא מודל היוון תזרימי מזומנים לפי וקטור ריביות של איגרות תלוש אפס (Zero Coupon).

יתרת ההשקעה באיגרות החוב לפי שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2017 הינה 261,590 מיליוני ש"ח מזה סך של 20,231 מיליוני ₪ הינו חלות שוטפת של אג"ח הצפויים להיפרע במהלך שנת 2018 זאת לעומת יתרה ליום 31 בדצמבר 2016 - בסך 243,699 מיליוני ₪, מזה סך של 19,885 ₪ שהוצגו בחלות שוטפת שנפרעו במהלך שנת 2017 יתרת איגרות החוב לפי עלות מתואמת ליום 31 בדצמבר 2017 הינה 205,845 מיליוני ש"ח (שנה קודמת - 195,950 מיליוני ש"ח).

מדידת ההתחייבות קרנות הביטוח והשקעות באיגרות חוב לפי שיטת השווי ההוגן
מדידה חשבונאית - בהתאם לחשבונאות קיים מדרג מסוים ביחס למקורות המידע המורכב משלוש
רמות המבוססות על נתוני שוק נצפים לעומת הערכות סובייקטיביות של היישות המדווחת:

- רמה 1 - מחירים מצוטטים בשוק פעיל של נכסים והתחייבויות זהים.
- רמה 2 - אין שוק פעיל, אך קיים מכשיר שמאוד דומה לו בשוק פעיל.
- רמה 3 - נתונים שאינם נצפים בשוק - החישוב מתבצע בהתאם למודלים.

מאחר והמוסד לביטוח לאומי משקיע את יתרות המזומנים שלו באיגרות חוב שאינן סחירות ושאינן להן שוק פעיל החישוב מבוצע ע"פ רמה 3. המודל אשר יושם לצורך הערכת השווי הוא מודל היוון תזרימי המזומנים בוקטור ריבית. ומאחר והשקעות המוסד באיגרות חוב מיועדות, מהוות חלק ממקור ההכנסה לכיסוי קרנות הביטוח הוצגו אף אלו לפי שיטת שווי ההוגן ובאותה ריבית.

מדידת השקעותיו באיגרות חוב והתחייבויות המוסד לביטוח לאומי על פי אותו בסיס מביא ל"הקבלה חשבונאית" נאותה ולהצגה רלוונטית. כמו כן, ההצגה החשבונאית כאמור עולה בקנה אחד עם הוראות התקינה הבינלאומית.

נכסים בלתי מוחשיים

בסעיף זה מוצגות עלויות פיתוח תוכנה ובכלל זה עלויות פרויקט תבל, פרויקט לחידוש מערכות המידע של המוסד אשר מטרתו להסיר חסמים טכנולוגיים ותהליכיים ולאפשר למוסד לממש את ייעודו בצורה מיטבית לרווחת מבוטחיו.

הפרויקט החל בשנת 2010. הפרויקט כולל הקמה של תשתיות טכנולוגיות ויישומיות חדשות, אשר תשמנה את דור העתיד של כלל מערכות המוסד.

הפרויקט מיועד לשרת את תהליכי העבודה הרבים והמגוונים המתבצעים במוסד ואת כלל עובדי המוסד, תוך דגש על שיפור משמעותי בחוויית הלקוח הפונה לקבלת שירותים במוסד.

לאור ההיקפים הכספיים המשמעותיים שהושקעו בפרויקט ודחייה במועדי העלייה לאוויר של חלק מהמודלים, נעשתה בשנת 2017 בחינה מקיפה של העקרונות ושל הכלים שפותחו. לאחר בחינה זו נתקבלו החלטות לעניין המשך הפרויקט ומימוש ההשקעות שנעשו ועוד יעשו, כל זאת תוך חיזוק ושיפור הבקורות והפיקוח השוטף על התכולות שמתקבלות, על לוחות הזמנים שנקבעו ועל ההוצאה התקציבית שאושרה.

התחייבות בגין חסכון ארוך טווח בענף ילדים -

במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2015-2016, נקבעה בסעיף 74 זכאותו של ילד לחסכון ארוך טווח. בהתאם לכך, נקבע כי המוסד יעביר, בעד כל ילד שמשלמת בעדו קצבת ילדים, אחת לחודש, סכום של 50 ש"ח לחודש לטובת חסכון ארוך טווח של הילד, להלן - "סכום החיסכון". סכום החיסכון יחסך בעד כל חודש לטובת הילד ועד הגיעו לגיל 18, להלן - "סכום החיסכון הצבור". סכום החיסכון הצבור הכולל לא יהיה ניתן להעברה, לשעבוד או לעיקול.

בנוסף המוסד יעביר לסכום החיסכון הצבור הכולל, סכום נוסף של 500 ש"ח (250 ש"ח בהגיע הילד הזכאי לגיל 3 ו-250 ש"ח נוספים בהגיע הילד לגיל 12/13). כמו כן, במידה והילד לא משך את הסכום הצבור או חלקו קודם לכן, סכום נוסף של 500 ש"ח בהגיע הילד הזכאי לגיל 21 (להלן - סכום המשיכה השני).

הזכאות לקבלת החיסכון הינה החל מיום ה-1 במאי 2015. יחד עם זאת העברת כספי החיסכון בפועל על ידי המוסד החלה ביום 1 בינואר 2017.

התחייבות המוסד בגין סכום החיסכון לתקופה מיום 1 במאי 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 מסתכמת ב- 2,700 מיליוני ש"ח, כאשר חלק ההתחייבות בסך 1,600 מיליוני ש"ח שולם בשנת 2017, יתרת ההתחייבות בסך 1,100 מיליוני ש"ח תשולם בשנים 2018 ו-2019.

מימון תכנית החיסכון לתקופה מיום 1 במאי 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינה על חשבון אוצר המדינה. בשנת 2016 העביר האוצר למוסד, כחלק מהמימון כאמור לעיל, סך של 1,539 מיליוני ש"ח בדרך של הגדלת יתרת השקעות באג"ח, ובשנת 2017 העביר 362 מיליוני ש"ח נוספים, כך שיתרת החוב עבור תקופה זו עומדת על כ- 797 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2017.

קרנות הביטוח -

קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח בסוף שנת הדיווח כלפי המבוטחים, שלגביהם נוצרה עד יום המאזן עילה לזכאות לגמלה. קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד המוגדרים על ידי המוסד כענפים ארוכי טווח. הקרנות מבוססות על תחשיביים אקטואריים, על בסיס הנחות יסוד שנקבעו על ידי מנהלת המוסד. חישוב ההתחייבות נערך על פי סכום הזכאות העומד לזכות המבוטח ביום המאזן, תוך התאמה לשינוי בסכום הקצבה המעודכן נכון למועד החישוב.

הגידול בהתחייבויות בגין קרנות הביטוח בשנת 2017 הסתכם ב- 55,704 מיליוני ש"ח, לעומת גידול של 91,362 מיליוני ש"ח בשנה קודמת.

עיקרי ההנחות אשר היוו בסיס לאומדן התחייבויות ענפי הביטוח הינם:

א) קרנות הביטוח מוצגות לפי שיטת השווי ההוגן. שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות בגין קרנות הביטוח הינם וקטור ריביות של איגרות תלוש אפס (Zero Coupon).

ב) לוחות התמותה- נעשה שימוש בלוחות התמותה שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) במאי 2017, (פרט לענף נכות כללית בו נעשה שימוש בלוחות תמותה המבוססים על מחקר שנערך בלשכת האקטואר בשנת 2011).

פרסום דוח אקטוארי תלת שנתי -

בינואר 2017, בהתאם לדרישה בסעיף 24(ב) לחוק הביטוח הלאומי, פרסם המוסד דין וחשבון אקטוארי מלא (להלן: "דוח מלא") המבוסס על נתוני 31.12.2013. הדוח המלא מספק הערכה למצבו הפיננסי ארוך הטווח של המוסד, ויכולתו להמשיך ולשלם בצורה יציבה ועקבית את הקצבאות בעתיד, בהינתן מערכת הכללים לגבי התקבולים והתשלומים כפי שמוגדרים בחוק כיום, ובהתחשב בסביבה הדמוגרפית והכלכלית הצפויה.

הדוח המלא מהווה כלי בסיסי מרכזי בתכנון פיננסי של המוסד ובשמירה על יציבותו הפיננסית לאורך זמן, ובוחן וצופה האם תתאפשר היכולת לממן את תשלומי הקצבאות תחת תנאי החוק הקיימים. ההתחייבויות האקטואריות המוצגות בדוחות הכספיים (קרנות הביטוח) מציגות תמונת מצב נכון למועד הדוח הכספי בגין האוכלוסייה הזכאית לגמלה באותו מועד. כמו כן הן מחושבות בגין ארבעה ענפים (אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד). זאת בשונה מהדו"ח המלא, המרחיב ומציג תמונה מלאה של מחויבות המוסד לטווח ארוך כולל אוכלוסייה שעדיין אינה זכאית לגמלה במועד הדו"ח המלא.

הנתונים הכלולים בדו"ח המלא מתייחסים לגמלאות גבייתיות, שהינן על פי חוק ואינם כוללים תחשיב עבור גמלאות שהינן באחריות גופים אחרים שפועלים עם המוסד, בהתאם לסעיף 9 בחוק. עיקרי מסקנות הדו"ח המלא האחרון הם, שבהתאם למצב הנוכחי ובהתאם לתחזיות שינויים באוכלוסייה ובשכר, המוסד לא יוכל לעמוד במלוא התחייבויותיו בעוד כשלושים שנה.

במסגרת הדוח המלא מוצגת התפתחות בתזרים של התקבולים והתשלומים של המוסד על פני השנים. עודף/גרעון בתזרים זה מחושב כהפרש בין התקבולים השוטפים (דמי ביטוח, הקצבות אוצר, הכנסות משיבוב וריבית על אגרות החוב של ממשלת ישראל שהמוסד מחזיק בנכסיו, להלן - "אג"ח מדינה") לבין התשלומים (תשלומי קצבאות והוצאות הנהלה וכלליות). על פי הדוח המלא, החל משנת 2026 התשלומים צפויים להיות לראשונה גבוהים מהתקבולים, ומשנה זו ואילך המוסד יצטרך להשלים את תשלומי ההתחייבות מפירעונות אג"ח מדינה, עד שבשנת 2045 צפויה יתרת ההשקעה באג"ח המדינה להתרוקן וללא מימון נוסף לא יוכל המוסד לשלם את מלוא התחייבויותיו על פי החוק.

כמו כן, מציג הדוח המלא את ההשפעה ההולכת וגדלה של הגרעון התזרימי שייווצר על תשלומי האוצר הנדרשים לכיסויו. כאשר המוסד יידרש לממן את הוצאותיו מריבית ו/או מפירעונות שהוא מקבל מהאוצר ואינו משקיע אותם בחזרה באג"ח מדינה, ייווצר "עומס" על הגירעון בתקציב המדינה ובהמשך האוצר אף יידרש להזרים כסף למוסד בנוסף לתשלומים השוטפים שמעביר אליו בהתאם להוראות הקיימות, זאת על מנת לכסות את הגרעון שייווצר למוסד, כך שהמוסד יוכל לעמוד במלוא התחייבויותיו על פי החוק.

להערכת מינהל המחקר והתכנון, לאור העובדה שחלו שינויים בחוק לאחר פרסום הדוח האקטוארי המלא האחרון (ינואר 2017) כגון: אי העלאת גיל הזכאות לקצבת אזרחית ותיקה, והגדלת התחייבויות כתוצאה מרפורמה בקצבת נכות כללית ובסיעוד שבוצעו בשנים 2018-2017, הזמן שבו המוסד לא יוכל לעמוד במלוא התחייבויותיו מתקצר מכ- 30 שנה לכ - 17 עד 20 שנה.

כמו כן לדעת מינהל המחקר והתכנון בהתבסס על הדוח המלא, כי החל משנת 2026 התשלומים צפויים להיות לראשונה גבוהים מהתקבולים, המוסד יצטרך להשלים את תשלומי ההתחייבות מפירעונות אג"ח מדינה, זאת אם הממשלה והכנסת יסרבו לטפל בגירעון על ידי שינויי חקיקה העומדים לרשותה, כגון: העלאת דמי ביטוח, הנמוכים כיום מאלה של ביטוחים לאומיים אחרים בעולם. תרחיש כזה של חוסר תגובה מצד הממשלה יביא לכך שעד שנת 2045 ההשקעה של המוסד באג"ח מדינה תתרוקן בהדרגה, כך שהמוסד לא יוכל עוד לשלם את מלוא התחייבויותיו על פי החוק. סביר להניח שתהליך זה יואץ ויהפוך בשלב מסוים לתהליך משברי אם אכן ימשך מצב העדר הטיפול בבעיה מצד הממשלה והכנסת, שכן במצב כזה קיימת הנחה לא סבירה שהציבור ימשיך לשלם דמי ביטוח באופן שוטף תוך התעלמות מהמשבר שהתפתח.

עם זאת לדעת מינהל המחקר והתכנון לא מדובר בתהליך חלק, אלא שסביר להניח כי לקראת הופעת הסימנים הראשונים להתדלדלות וקיטון היתרה בקרן ובמידה הממשלה והכנסת ימנעו מלטפל במשבר בצורה מערכתית, אזי עלולה להיווצר נטייה לנקוט מדיניות לא מאוזנת למניעתה. הידרדרות זו אינה מחויבת במציאות, אלא שאם תתרחש תהיה דוגמא למקרה שבכוחם של קובעי המדיניות למנוע.

צוות החקיקה של הביטוח הלאומי הכין תכנית רציונאלית שביכולתה להעלות את הביטוח הלאומי על פסים של איתנות פיננסית וחברתית מתמשכת עוד בטרם הופעת הסימנים הראשונים לקיטון ביתרות הקרן.

ה. אירועים מהותיים לאחר תקופת הדוח

בחודשים דצמבר 2017 ועד לחודש פברואר 2018 התקבלו מספר תיקוני חקיקה, ביניהם חוק ההסדרים לשנת 2019, העשויים להשפיע על תקציב המוסד, החל משנת הכספים 2018. להלן פרוט תיקוני החקיקה העיקריים ואומדן מנהלת המוסד על פעילותו -

1. דמי ביטוח וגבייה:

- תיקון שיעור השתתפות אוצר בסעיף 32(א):
במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2019 תוקן סעיף 32 לחוק הביטוח הלאומי, כך ששיעור הקצבת אוצר המדינה באחוזים מתקבולי המוסד בכל שנת כספים, לפי ענפי ביטוח (הקבועים בלוח י' לחוק), יהיה כדלהלן:

2018 - 57.16%

2019 - 55.46%

2020 - 55.74%

2021-2023 - 56.04%

2024 ואילך - 57.04%

אומדן הגידול במונחים כספיים במיליוני ש"ח:

שנת 2018 - 2,333.

שנת 2019 - 1,165.

שנת 2020 - 1,865.

שנים 2021-2023 - 2,015 לכל שנה.

שנת 2024 ואילך - 2,515 כל שנה.

- הגדלת דמי ביטוח נפגעי עבודה ב-0.1%, בתשלום של מעסיק על שכירים בלבד (ללא עצמאיים), החל מינואר 2019 ובהוראת שעה ל-5 שנים.

ניסוח מודל לגביית פרמיה דיפרנציאלית, בטווח שינוע בין 0-0.35%, על בסיס רמת הסיכון של המעסיק. המודל ייבנה על ידי ביטוח לאומי יחד עם האקטואר של רשות שוק ההון והביטוח עד לחודש מאי 2019. תשלום הפרמיה הדיפרנציאלית יהיה שנתי ויעודכן אחת לשנתיים. התחולה היא החל מ-1.1.2019.

ההשפעה הכספית הינה גידול בגביה של כ- 440 מיליוני ש"ח.

2. הסדרת השיבוב בפיצויי תאונות דרכים בחוק

נקבע כי בכל הקשור לתביעות לפי חוק הפיצויים יחול הסדר התחשבות כולל שבמסגרתו יועבר מידי שנה מחברות הביטוח סכום קבוע שייקבע בתקנות על ידי שר האוצר. כמו כן, נקבע כי לגבי תאונות דרכים שהתרחשו לאחר 1 בינואר 2014 ועד 31 בדצמבר 2018 ואשר טרם הוגשה לגביהן תביעה או דרישה למוסד, יקבע סכום כולל חד פעמי שיש להעביר למוסד.

3. גמלאות:

3.1 גמלת סיעוד -

שינוי ברמות גמלת הסייעוד - קביעת 6 רמות סיעוד במקום 3 רמות הקיימות כיום, שיוחלו בשלוש פעימות החל מחודש נובמבר 2018. הרמה הנמוכה תאפשר 3 אופציות:

- גמלה כספית של 1,379 ש"ח בחודש.
- שירותי סיעוד בעין של 5.5 יחידות שירות (עם אפשרות להמרת חלק מהיחידות בכסף).
- מימוש 9 יחידות שירות בשירותים הנוספים בחוק (מרכזי יום, לחצן מצוקה ועוד). ברמות 2-6 ברירת המחדל תינתן בעין, אך תהיה אפשרות להמרת חלק מהקצבה בכסף. שינוי זה יגדיל את הוצאות גמלת סיעוד בכ- 50 מיליוני ש"ח בשנת 2018, עד לגידול של 470 מיליוני ש"ח בשנת 2021.

תוספת השעות תחול על מאגר המבוטחים הקיים ואילו הזכאים החדשים יכנסו למתווה החדש. במתווה החדש, סיעודיים בודדים יעלו באופן אוטומטי לרמת הסייעוד הבאה. בני 90 ומעלה שיקבלו 6 נקודות תלות - יועלו לרמה הרביעית. עיוורים שייכנסו לקצבת הסייעוד לרמה 1 יועלו אוטומטית לרמה 2.

מתווה זה יגדיל את הוצאות גמלת סיעוד בכ- 8 מיליוני ש"ח בשנת 2018 ובכ- 13 מיליוני ש"ח בכל שנה שלאחריה.

3.2 גמלת אזרח ותיק ושאימים -

הקדמת פעימות תוספת ותק בקצבת אזרח ותיק:
 בחוק ההסדרים בשנים 2017-2018 נערך שינוי בשיטת חישוב תוספת הותק בקצבת אזרח ותיק, כך שחישוב הותק ייעשה החל משנת הביטוח הראשונה. השינוי הוחל ב- 4 פעימות בין השנים 2017 ועד שנת 2020.
 בחוק ההסדרים לשנת 2019 תוקן החוק כך שיוקדמו שתי הפעימות שנותרו משנים 2019-2020 לשנים 2018-2019.
 בשנת 2018 ישולמו תוספות עבור הקדמה של 5 שנות תוספת ותק בעלות של כ-715 מיליוני ש"ח.

3.3 גמלת נכות כללית - משנת 2018 תגדל קצבת הנכות וכן תשולם קצבה חודשית נוספת אחידה לכל מקבלי הקצבה. כמו כן, מועלה הדיסריגרד (תקרת הכנסה) לנכים העובדים. סך העלות של התיקון היא כ-2.3 מיליארד ש"ח בשנה.

1. פעילות עבור אחרים

דמי ביטוח בריאות:

ב-1 בינואר 1995 נכנס לתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי. ממועד תחולת החוק מנועות קופות החולים לגבות דמי ביטוח לכיסוי סל הבריאות. על פי סעיף 15 לחוק הבריאות גובה המוסד מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי מהעובדים השכירים והלא שכירים, ואילו ממקבלי הגמלאות גובה המוסד את דמי ביטוח הבריאות ישירות מהקצבה. כמו כן, השלמת מימון סל הבריאות מועברת אף היא ממשרד הבריאות למוסד.

המוסד מחלק את כספי דמי ביטוח הבריאות שגבה יחד עם כספי השלמת הסל לקופות החולים על פי נוסחת הקפיטציה (נוסחת החלוקה) שנקבעה בחוק הבריאות.

השתתפות בהוצאות מינהל -

על פי הוראות סעיף 15(ג) לחוק הבריאות, נושאות קופות החולים בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות בשיעור שנקבע בתקנות ביטוח בריאות ממלכתי (הוצאות המוסד), התשנ"ה - 1995. השתתפות קופות החולים מוגבלת לתקרה של 0.5% מתקבולי דמי ביטוח בריאות (לא כולל הוצאות שמיוחסות באופן ישיר). השתתפות קופות החולים בשנת 2017 בהוצאות המוסד הסתכמו ב- 115.2 מיליוני ש"ח (שנת 2016 - 109.5 מיליוני ש"ח).

להלן נתוני גביית דמי ביטוח בריאות (במיליוני ש"ח):

גידול ב- %	2016	2017	גביית דמי ביטוח בריאות
5.1	17,740	18,642	מעסיקים
6.3	2,248	2,389	לא שכירים
3.6	1,924	1,994	גבייה ממקבלי גמלאות
1	6	6	סעיף 58
5.1	21,918	23,032	סה"כ לפני ניכויים
4.5	(2,482)	(2,594)	ניכויים על פי חוק
5.1	19,435	20,438	סה"כ דמי ביטוח בריאות

השלמת סל וקרן לנפגעי תאונות (במיליוני ש"ח):

גידול (קיטון) ב- %	2016	2017	
16.2	19,708	22,910	השלמת סל - שנה שוטפת
	-		השלמת סל - שנה קודמת
8.8	452	492	קרן לפצועי נפגעי תאונות
16.1	20,160	23,402	סה"כ להעברה לקופות

תשלומי גמלאות מכח סעיף 9 לחוק, הסכמים וחוקים שונים: המוסד מבצע תשלומי גמלאות שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלו ממומנים על ידי אוצר המדינה ומשרד הביטחון. גמלאות אלה אינן נחשבות כגמלאות גבייתיות ועל כן לא מופיעות בדוחות על הביצוע הכספי.

השתתפות בהוצאות מינהל -

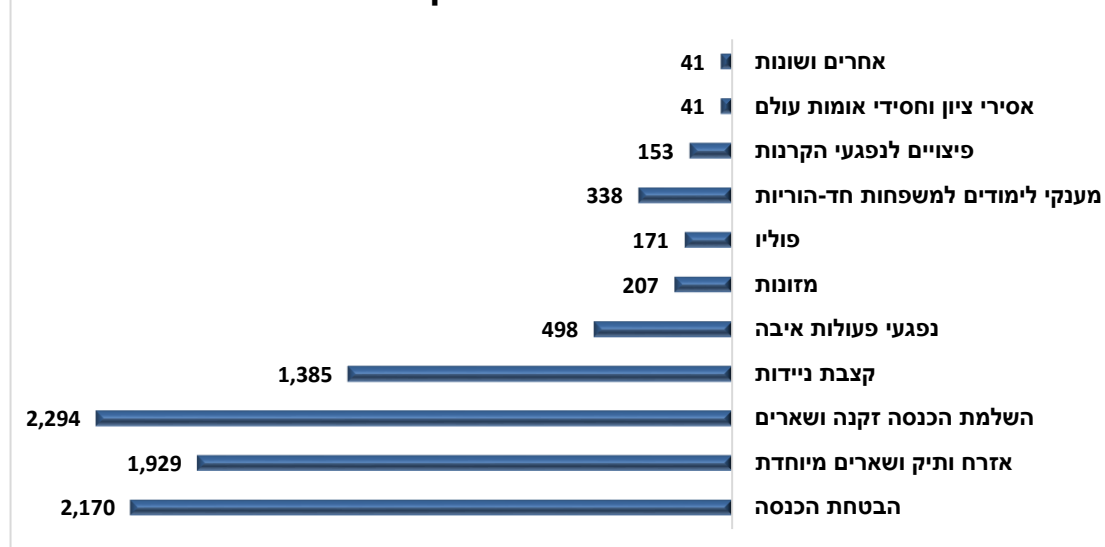
על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות המינהל שהיו בפועל, כאשר סכום זה נאמד על יסוד חלוקת ההוצאות המנהליות לכל ענפי הביטוח.

על פי שיעור ההשתתפות מחויבת הממשלה בהוצאות שיש למוסד על בסיס מצטבר.

תשלומי גמלאות שבמימון משרד האוצר (במיליוני ש"ח): ראה גם ביאור 8 בדוח הכספי.

גמלה	2017	2016	גידול (קיטון) ב- %
הבטחת הכנסה	2,169	2,324	(6.7)
אזרח ותיק ושארים מיוחדת	1,929	1,981	(2.6)
השלמת הכנסה אזרח ותיק ושארים	2,294	2,085	10
קצבת ניידות	1,385	1,314	5.4
נפגעי פעולות איבה	498	517	(3.7)
מזונות	207	231	(10.4)
פוליו	171	169	1.2
מענקי לימודים למשפחות חד-הוריות	337	247	36.4
פיצויים לנפגעי הקרנות	153	128	19.5
אסירי ציון וחסידי אומות עולם	41	37	10.8
אחרים ושונות	41	42	(2.4)
סה"כ	9,227	9,075	1.7

תשלומי גמלאות במימון אוצר

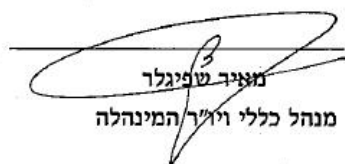

תשלומי גמלאות שבמימון משרד הביטחון (מיליוני ש"ח):

גידול ב- %	2016	2017	גמלה
1.7%	1,112	1,132	תגמולי מילואים
(8%)	36	33	אבטלה למשוררי צבא קבע
-	0.3	0.3	דמי לידה לחיילות משוחררות
1.4%	1,148	1,165	סה"כ

הנהלת המוסד מביעה את הערכתה לעבודתם של עובדי המוסד לביטוח לאומי המשתקפת בדוח זה.

29.4.2018

 מאיר שפיגלר
 מנהל כללי ויו"ר המינהלה